

... w lutym 1970 r., na prośbę ks. bpa Jana Jaroszewicza, ordynariusza diecezji kieleckiej, zarząd prowincji Ducha Świętego objął administrację parafii i opiekę nad sanktuarium Matki Bożej w Piotrkowicach. Na mocy umowy zawartej w dniu 10 sierpnia 1971 r., kielecka Kuria Biskupia przekazała pobernardyński kościół z klasztorem i jego majątkiem Zakonowi OO. Karmelitów Bosych na własność — pod warunkiem, że karmelici pozostaną w Piotrkowicach. Dnia 16 sierpnia 1971 r., w imieniu Stolicy Apostolskiej, prymas Polski kard. Stefan Wyszyński udzielił zezwolenia na założenie nowego domu zakonnego. Definitorium Generalne aktem z 9 listopada 1971 r. przyjęło i zatwierdziło fundację z parafią. Pierwszym przełożonym i administratorem piotrkowickiej placówki został o. Konstantyn Patecki.

XXX

REZYDENCJA ZWIASTOWANIA NMP W PIOTRKOWICACH

W lutym 1970 r., na prośbę ks. bpa Jana Jaroszewicza, ordynariusza diecezji kieleckiej, zarząd prowincji Ducha Świętego objął administrację parafii i opiekę nad sanktuarium Matki Bożej w Piotrkowicach. Na mocy umowy zawartej w dniu 10 sierpnia 1971 r., kielecka Kuria Biskupia przekazała pobernardyński kościół z klasztorem i jego majątkiem Zakonowi OO. Karmelitów Bosych na własność — pod warunkiem, że karmelici pozostaną w Piotrkowicach. Dnia 16 sierpnia 1971 r., w imieniu Stolicy Apostolskiej, prymas Polski kard. Stefan Wyszyński udzielił zezwolenia na założenie nowego domu zakonnego. Definitorium Generalne aktem z 9 listopada 1971 r. przyjęło i zatwierdziło fundację z parafią. Pierwszym przełożonym i administratorem piotrkowickiej placówki został o. Konstantyn Patecki.

1. ZARYS HISTORII BUDOWY KLASZTORU

Wieś Piotrkowice — dawniej miasteczko — leży nad rzeką Morawką, k. Buska Zdroju, przy drodze z Kielc do Chmielnika. Długosz podaje, że pierwotnie (ok. 1470 r.) był tu drewniany kościół parafialny pod wezw. Św. Krzyża. W połowie XVI w. wzniesiono murowaną świątynię pod wezw. Św. Stanisława Szczepanowskiego, z fundacji Pawła Ossowskiego i jego żony Zofii z Łuczyckich. Późnogotycki kościół, obecnie częściowo w ruinie (prezbiterium odnowione), otoczony jest cmentarzem grzebalnym i starym murem.

Według relacji kroniki parafialnej i Hyacynta Pruszcza, ok. 1627 r. na gruncie plebańskim, gdzie stała Boża Męka, miało miejsce objawienie się Matki Bożej, związane z licznymi łaskami. Miejskowa dziedziczka Zofia Rokszycka, kasztelanowa połaniecka, w dowód wdzięczności za cudowne uleczenie postawiła na tym miejscu drewnianą kapliczkę, do której w 1628 r. przeniesiono z kościoła parafialnego gotycką statuę Matki Bożej (z XV w.). Statua zastępną tutaj łaskami. Obok kaplicy

kasztelanowa wybudowała drewniany klasztor dla bernardynów. 8 czerwca 1630 r. objęli oni dom i opiekę nad Sanktuarium Maryjnym.

Cuda i łaski, uzyskane za pośrednictwem Matki Bożej Piotrkowskiej, zwróciły uwagę władz kościelnych. Dla zbadania ich autentyczności przybyła na miejsce komisja zamianowana przez biskupa krakowskiego.

W 1652 r. Marcin i Zofia Rokszyccy (Roxiccy), kasztelanowie połanieccy, wybudowali bernardynom nowy murowany kościół i klasztor pod wezw. Zwiastowania NMP oraz ŚŚ. Franciszka i Marcina. Przy kościele od strony zachodniej w 1776 r. bernardyni postawili na miejscu drewnianej kaplicy murowaną loretańską, z fundacji Stanisława Krasieńskiego, starosty nowomiejskiego, przasnyskiego i ujskiego, przy współudziale Joachima Tarnowskiego.

Po ustąpieniu bernardynów w 1824 r., ówczesny kolator kościoła Stanisław Tarnowski postarał się o oddanie parafii i klasztoru oo. redemptorystom (benonitom). Prowadzili oni tutaj pracę duszpasterską i pedagogiczno-dydaktyczną w latach 1824—1834. Ich działalność nie podobała się zaborcom. Redemptorystów usunięto, a parafię oddano w administrację duchowieństwu diecezjalnemu. Obecnie od 1970 r. parafię i sanktuarium maryjne (które ściąga na uroczystości odpustowe tłumy pątników z całej okolicy) objęli karmelici.

2. OPIS KOŚCIOŁA I KLASZTORU

Kościół murowany z kamienia, orientowany, jednonawowy, na rzucie prostokąta, w stylu późnorenesansowym (ryc. 123). Prezbiterium węższe od nawy, zamknięte ścianą prostą. Przy nawie od strony południowej prostokątna kaplica Pana Jezusa, wysunięta ryzalitowo nieco na zewnątrz. Pod kościołem i kaplicą krypty grobowe z trumnami. Od zachodu kruchta przejściowa na krużganek klasztorny po stronie północnej. Ponad kruchtą wieża czworoboczna, górą ośmioboczna. Zakryta od strony północnej prezbiterium, a nad nią obszerny chór zakonny z trzema oknami do kościoła. Nawa kościoła rozczłonkowana filarami przyściennymi. Sklepienia kolebkowo-krzyżowe z dekoracją stiukową o motywach geometrycznych i figuralnych (główki aniołów). W prezbiterium na sklepieniu wśród ornamentów herby Bogoria i Pobóg. Chór muzyczny wsparty na arkadzie z murowanym parapetem. Zewnątrz kościół oszkarpowany. Zwieńczenie nawy kościoła, prezbiterium, kaplica P. Jezusa i przedsionka szczytami schodkowymi renesansowo-barokowymi. Dachy dwuspadowe. Nad nawą wieżyczka na sygnaturkę. Od południa portal wejściowy z kamienia, barokowy, z herbem Pobóg i marmurową tablicą następującej treści:

„D.O.M. In laudem B M V et sanctor. Martini et Francisco Patronis. In honorem, in Gra[ti]am Actionem pro beneficiis, nec non in remissionem peccatorum, in augmentum Divinae Gratiae in praesenti et gloriae in futuro.
Martinus de Koniecpole Roxicki Castelaneus Połanecen[sis],
Ecclesiam hanc cum suo monasterio ex fundamentis erexit
A D 1652”.

Ołtarz główny (z połowy XVII w.) drewniany, połączony, z czterema kolumnami i rzeźbami śś. Wojciecha, Stanisława bpa, Franciszka, Antoniego, Archaniołów Michała i Gabriela. W retabulum obraz Zwiastowania NMP z 1 poł. XVII w. Nad belkowaniem nasadnik z obrazem Dobrego Pasterza, zwieńczony rzeźbą Arch. Michała w przerwanym przyczółku. Antepedium, tabernakulum i tron w stylu rokokowym z poł. XVIII wieku. Dwa boczne ołtarze (z ok. 1660 r.) związane z bogatą dekoracją tęczy. Na tęczy krucyfiks z pelikanem, pisklętami i herbem Gryf u stóp krzyża, oraz po bokach rzeźby barokowe z XVII w.: Matki Bożej, śś. Jana Ew., Antoniego Padewskiego i Bonawentury. W ołtarzach przytęczowych obrazy: Matki Bożej Częstochowskiej, śś. Franciszka, Antoniego i Anny Samotrzec w sukniach i srebrnych koronach. Prawy ołtarz w nawie z herbami Bogoria i Gozdawa z barokowym krucyfiksem oraz rzeźbami Matki Bożej i św. Jana Ew. na tle płaskorzeźby Jerozolimy. Ołtarz lewy w nawie — śś. Stanisława Kostki i Izydora, patrona rolników, a w zwieńczeniu obraz św. Germany z XVIII w. W kaplicy Pana Jezusa ołtarz z czterema rzeźbami świętych, herbami Pobóg i Ostoja i obrazem Matki Bożej w zwieńczeniu (z XVII w.). W tejże kaplicy kamienny piętrowy nagrobek Pawła Ossowskiego (zm. 1582), sędziego ziemi sandomierskiej i jego żony Zofii (zm. 1580) — leżącymi postaciami zmarłych oraz herbami Gryf i Lubicz — wzniesiony przez ich syna Jana, podstarościego nowokorczyńskiego. Nagrobek przeniesiony tutaj z kościoła Św. Stanisława bpa. Na południowej ścianie kaplicy — epitafium barokowe z marmuru: Marcina z Koniecpola Rokszyckiego (zm. 1657) — fundatora, jego żony Zofii z Podłęża, syna Władysława (zm. 1651), synowej Katarzyny z Szydłowskich (zm. 1651) oraz syna Wojciecha (zm. 1651) i synowej Franciszki z Bamffich (zm. 1652), z alabastrowymi popiersiami Marcina i Zofii Rokszyckich. Na ścianach prezbiterium i nawy obrazy z XVII w.: Chrystusa Salvatora, Matki Bożej i Apostołów.

Na osi nawy kościoła przejście do kaplicy loretańskiej, usytuowanej po stronie zachodniej. Kaplica na rzucie ośmioboku wpisanego w owal, murowana z cegły, tynkowana i podpiwniczona, nakryta kopułą eliptyczną z latarniami. Wewnątrz domek loretański, murowany, na rzucie prostokąta. W ścianie zachodniej wnęka ołtarzowa. Oddzielnie stoi mensa ołtarzowa z drewnianą kratą, osłaniającą wnękę, w któ-

rej umieszczono gotycką rzeźbę Matki Bożej słynącej łaskami (ryc. 122). Bp Czesław Kaczmarek w dniu 7 września 1958 r. koronował tę rzeźbę papieskimi koronami. Po bokach statuy postacie dwóch aniołów. Druga figurka Matki Bożej — Niepokalanie Poczętej (według tradycji znaleziona w XVII w.) — w oprawie relikwiarzowej z aniołkami. Małe organy w emporze nad przejściem do kaplicy. W posadzce płyta kamienna, z herbem Ślepowron w kartuszu, kryje pod sobą grób fundatora kaplicy Stanisława Krasieńskiego (zm. 1762).

Od strony północnej kościoła, wokół prostokątnego wirydarza usytuowany był dawniej klasztor bernardynów. Został on rozebrany w 1850 r. Z dawnego gmachu zachowała się część skrzydła wschodniego i dwukondygnacyjne krużganki przyległe do kościoła. Od strony wschodniej wejście do klasztoru z portalem kamiennym. W sklepionej zakrystii przechowuje się portret fundatora Marcina Rokszyckiego oraz zabytkowe szaty i naczynia liturgiczne.

Cały kompleks zabudowań sakralnych wraz z obszernym ogrodem opasuje kamienny mur z przesklepionymi bramami wjazdowymi.

Od 1973 r. rozpoczęto rozbudowę klasztoru, przystosowując go do potrzeb życia zakonnego i parafialnego duszpasterstwa.

Bibliografia

Archiwum Parafialne w Piotrkowicach. *Liber memorabilium Ecclesiae Parochialis in Piotrkowice; Umowa* (z 1971 r.) Kurii Biskupiej w Kielcach z karmelitami w sprawie przekazania zabudowań sakralnych w Piotrkowicach na własność Zakonowi z podjęciem przez niego obowiązków duszpasterskich prowadzenia parafii.

Joannes Długosz. *Liber beneficiorum* II, Cracoviae 1864 s. 394.

Alojzy Fridrich T.J. *Historye cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce*. T. III. Kraków 1908 s. 303.

Kazimiera Kutrzebianka. *Piotrkowice*. W: *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce*. T. III. Wojew. kieleckie, zeszyt I, powiat buski. Warszawa 1957 s. 52—57.

Bernard Łubieński ks. O. *Jan Podgóski Redemptorysta*. Kraków 1913.

Hyacynt Pruszczyński. *Morze Łaski Bożej*. Kraków 1662. Estr. XXV s. 332.

Słownik geograficzny. T. VIII. Warszawa 1887 s. 209.

Monumenta Hofbaueriana. Acta, quae ad vitam s. Clementis Hofbauer et ad historiam domus C. SS. Redemptoris in Piotrkowice referuntur. Fasciculus nonus. Torunia 1937.

